

ICOMOS HÍRADÓ

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

33. évfolyam – 1. szám

2025. február

Tartalom

Az ICOMOS 2024. évi közgyűlése.....	2
ICOMOS fiatalok a Cuha-völgyben.....	12
Elismerések a műemlékvédelem területén végzett munkásságért.....	15
Búcsúzunk Harsányiné Vladár Ágnesről.....	21
Dukrét Gézáról búcsúzunk.....	24
Programajánló: Fiatal Műemlékvédők Fóruma és RAMNYE	27
Felhívások	29

Közgyűlés Ouro Preto-ban

Fiatal Műemlékvédők a Cuha-völgyben

Elismerések

Búcsúzunk

Az ICOMOS 2024. évi közgyűlése

Ouro Preto, Brazília

Az ICOMOS idén, 2024-ben, Brazíliában, Minas Gerais államban, a világörökségi helyszíneként számontartott Ouro Preto városban tartotta éves közgyűlését, és az ehhez kapcsolódó szokásos üléseket, illetve tudományos szimpóziumot. Engem ért az a megtisztelő feladat, hogy – elnökünknek más elfoglaltsága lévén – e találkozón nemzeti bizottságunkat képviselhettem.

Három évente van olyan közgyűlés, ahol új tisztségviselőkről szavazunk – ilyen volt 2023-ban a sidney-i –, ezeknek nyilvánvalóan nagyobb jelentősége van szervezetünk élete szempontjából. De a közbülső évek találkozóí sem érdektelenek, habár ezeken a nagyobb hangsúly a tanácskozásokon, és természetesen a személyes jelenléten alapuló kapcsolatépítések van. Így idén is, bár maga a szigorú értelemben vett közgyűlés, még a protokolláris részt is beleértve sem tartott tovább két óránál, összességében a szakmai programok kitöltöttek egy hetet.

Nemzeti bizottságunk szemszögéből a legnagyobb jelentősége annak volt, hogy az ICOMOS-nak az egyetemek nemzetközi kapcsolattartására létrehozott fóruma nyáron hazánkban és általunk szeretné megszervezni és megtartani nyári egyetemét; ennek kapcsán több alkalommal is lehetőségem volt felszólalni, hirdetni, népszerűsíteni a közelgő eseményt.

Ouro Preto főtere, bal oldalt az épületen az ICOMOS közgyűlését hirdető zászlók láthatók (fotó: Nagy Gergely Domankos)

2024. november 9-én, szombaton éjszaka hosszú és kissé kalandos út után érkeztem meg Ouro Preto-ba. A vasárnap az első impressziók begyűjtésének, és néhány fontos elintéznivalónak (élelmiszer vásárlás, pénzváltás) az ideje volt, az estére meghirdetett fogadás azonban elmaradt. Erről pár órával előtte küldtek emailt, de nekem akkor még nem volt internetem, így kész szerencse, hogy a fő téren összefutottam a német nemzeti bizottság elnökével (Tino Magerrel), aki nem csupán ezt az információt osztotta meg velem, hanem jól esett, hogy beszélgetni is lehetett végre valakivel. A brazilokkal való kommunikációban ugyanis jellemzően komoly nyelvi nehézségekkel küzdöttem. A szervezésre általánosságban is jellemző volt, hogy bizonyos információkat nehezen, és csak „menet közben” lehetett

beszerezni, de végül mindenki föltalálta magát. A fogadást egyébként másnap pótolták, és másik két este is zenei koncerttel kedveskedtek nekünk.

Az öt napos program úgy épült föl, hogy hétfőn a szakbizottságok ülése és a regionális beszámolók voltak, illetve ekkor találkoztak az egyes régiókból jelenlevők is egymással, kötetlenebb megbeszélés formájában. Kedden a tanácsadó testületi ülés volt, sok-sok beszámolóval. Szerdán délelőtt volt az éves közgyűlés, este pedig a tudományos szimpózium megnyitója. A negyedik és ötödik napon folytatódott a konferencia. Mindeközben voltak rövidebb megbeszélései a vezetőségnek (*Board*) is, melyeken nem vehettem részt, ilyenkor volt egy kis időm szétnézni a városban.

Amíg az első két nap programja a kisebb létszám miatt bensőségesebb volt, az ICOMOS-nak a világ minden részéről összeverődött tagjaival, addig szerdától rengeteg új résztvevő, jellemzően sok-sok brazil érdeklődő jelent meg a programokon, már a közgyűlésen is. Ennek megfelelően a helyszín is változott, az első két napban Brazília legrégebbi, 1770-ben épült (a későbbiekben alaposan átépített), ódon hangulatú operaházában voltunk, szerdától egy modern konferencia központ és a város egyetemi kampuszának különböző épületei adtak helyet a programoknak.

A közgyűlés kezdete a nagyobb konferenciateremben (fotó: Nagy Gergely Domonkos)

Hétfőn délelőtt tehát a szakbizottságok beszámolójával kezdődtek a tanácskozások. Ezután került sor a 2024-2027 közötti hároméves időszak tudományos tervének ismertetésére is. E ciklus fő tudományos témájaként a háborús konfliktusok és természeti katasztrófák által okozott károknak ellenálló örökséget neveztek meg, a felkészülés, reagálás és helyreállítás témájával együtt. (*Disaster and Conflict Resilient Heritage: Preparedness, Response, Recovery.*) Ehhez fog kapcsolódni egyben a 2025. év műemléki világnapjának mottója is, ugyanakkor annak témája kettős fókuszú lesz. Azon túl, hogy a katasztrófák által okozott károkra és veszélyeztetettségre milyen válasz adható, hogyan lehet felkészültnek lenni és ellenállóvá tenni az örökséget, a világnapon az ICOMOS alapításának 60. évfordulójáról is meg szeretnénk emlékezni, ez lehetőséget ad az elmúlt évtizedek áttekintésére, különösképpen az – elődjeink

által – elvégzett munka és akciók áttekintésére, tanulságok megfogalmazására. (*Heritage and preparedness in the face of Disasters and Conflicts: Learning from 60 years of ICOMOS Actions*).

A tanácskozásoknak az első két nap helyet adó régi operaház belső tere (fotó: Nagy Gergely Domonkos)

Ezt követően készülő, és felülvizsgálatra váró irányelvek és karták munkafolyamatáról volt szó, úgymint a tűzvédelemről szóló irányelvek készítéséről (*Guiding Principles for the Protection of Heritage Structures and Landscapes from the damaging Effects of Fire*), a technikai fejlődés miatt a műemlékek dokumentációjára vonatkozó elvek továbbfejlesztéséről (*CIPA Recording Principles*), a föld anyagú építményekről készülő kartáról (*ISCEAH Charter*), a városépítészetre vonatkozó dokumentumok (*Valletta Principles, Tunis Decision*) felülvizsgálatáról és új kartába foglalásáról (*CIVVIH Charter*), illetve a szerkezeti és statikai szakbizottság 2003-ban elfogadott irányelveinek továbbfejlesztéséről (*SCARSAH Guidelines*). Külön figyelmet kapott a vízi örökséggel foglalkozó munkacsoport, mely a 2017-es, Delhiben tartott közgyűlés hívott életre, s most állandó nemzetközi tudományos szakbizottsággá alakult.

A délután a tagságra vonatkozó aktuális adatok ismertetésével kezdődött, majd a régiók (kontinensek) beszámolója, és a régiónkénti találkozók következtek. Bár a magyar nemzeti bizottság létszáma növekszik, a többi nemzeti bizottságé is, így a tíz legnépesebb nemzeti bizottság közé ezúttal sem fért be a magyar. A legnépesebb most már nem Franciaország (979 taggal), hanem az Amerikai Egyesült Államok (1041 taggal). Ausztrália, Németország, Belgium, az Egyesült Királyság, Japán, Spanyolország és Oroszország után Kína a tizedik, 306 taggal. Értékeltem Tino Mager felszólalását, hogy olyan kimutatás is kéne, ahol a nemzeti bizottságok létszámai az adott országok népességéhez arányítva szerepelnek. A korábbi évektől eltérően ezúttal a nemzeti bizottságokban a nemek arányáról is volt kimutatás: Magyarország a legkiegyenlítettebb arányú kilenc nemzet között szerepelt. A legtöbb férfi a cseh (90%), a legtöbb nő a török (78%) nemzeti bizottságban van.

Az európai csoport találkozáján harmincöten gyűltünk össze, a bizalmasabb hangvételű beszélgetésen számos téma fölmerült. Szóba kerültek például az Európai Minőségi Elvek (*European Quality Principles*), melyet 2020-ban fogadtak el.¹ Megtudtuk, hogy Szlovéniában folyamatban van egy kutatás a hasonló kezdeményezések összehasonlítására, amely a tervek szerint 2025. év elején befejeződik. Egy másik

¹ Az Európai Minőségi Elvek kidolgozásában részt vett a Magyar Nemzeti Bizottság részéről Nagy Gergely, a nemzeti bizottságunk akkori elnöke is. A dokumentum magyar fordításban is megjelent. Karták Könyve 2011–2021. Szerk.: Fejérdy Tamás. ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, Budapest, 2021., pp. 297-305.

folyamatban levő kutatás a minőségi elvek alkalmazhatóságáról szól, s másoknak is be lehet kapcsolódni a kutatásba. A cseheknél a fordítás már nyomtatásban van; Franciaországban és Belgiumban a 2025. évi műemléki világnapon terveznek a minőségi elvekhez kapcsolódó tematikát. Riin Alatalu (az európai alelnök) felvetette a minőségi elvek Európán túli kiterjesztését és népszerűsítését is. Sok szó esett a 2022-ben, Bangkokban elfogadott, kulturális turizmusra vonatkozó kartáról (*Reinforcing cultural heritage protection and community resilience through responsible and sustainable tourism management*). Számos fordítása elkészült már, vagy folyamatban van (pl. német, héber, portugál, norvég). A szlovén nemzeti bizottság elnöke, Sonja Ifko bemutatta a karta szlovén fordításáról készült csinos kiadványt. Több országban is – turisztikai szakértők és helyi közösségek bevonásával – különböző programokat valósítottak meg a karta népszerűsítése érdekében, melyekben megjelent, hogy a karta azért fontos, mert a kulturális turizmusra mind az idegenforgalmi ügynökségek, mind a helyi közösségek támaszkodnak. A különböző karták kapcsán az osztrák elnök, Caroline Jäger-Klein felvetette, hogy népszerűsíteni lehetne a régebbi dokumentumokat is, erre jó lehetőséget adna, hogy számon tartjuk, melyik hol keletkezett, így van azoknak egyfajta helyhez kötöttségük; konkrét példának a Budapesten megrendezett 1972-es ICOMOS közgyűlésen elfogadott dokumentumot említette, amelyet az Athéni Karta méltatlanul keveset emlegetett, igen fontos kiegészítésének tart. Végül szóba kerültek a kulturális örökséget ért károk Izraelben, Palesztinában és Libanonban, valamint az ICOMOS tagoknak a konfliktusokra vonatkozó nyilatkozatainak etikai aspektusai is. Az európaiak találkozóján én is felszólaltam, és ismertettem a nyári egyetem tervezett programját.

A marianai felhagyott vasútállomásnál az európaiak csoportjával (fotó: Aurore Burette)

A keddi nap a tanácsadó testület tisztségviselőinek beszámolóival kezdődött. Majd öt perces beszámolók következtek a folyamatban levő ügyekről. Két téma volt, amely hevesebb vitát váltott ki a tanácskozások alatt. Az egyik a szellemi kulturális örökség szakbizottság (*International Scientific Committee on Intangible Cultural Heritage – ICICH*) által megfogalmazott karta és irányelvek, mely a szellemi kulturális

örökséggel rendelkező helyszínekről szól. (*International Charter and Guidance on Sites with Intangible Cultural Heritage*.) Mind a belga, mind a cseh nemzeti bizottság kifogásolta, hogy a véleményezési folyamat során megfogalmazott javaslataik nem kerültek be a végleges szövegváltozatba, illetve választ sem kaptak rájuk. A szakbizottság részéről az idő rövidségére hivatkoztak, illetve arra, hogy a belgák a javaslataikat hat nap késéssel nyújtották be. Mindkét nemzeti bizottság úgy látta, hogy a dokumentum nem olyan formátumú, és nem olyan általános érvényű, hogy azt kartának kéne nevezni, hanem inkább csak irányelveknek. A közgyűlés szerdán végül is (264 igen szavazattal, 74 ellenszavazattal, 20 tartózkodás mellett) elfogadta a dokumentumot a beterjesztett szöveggel, változtatás nélkül.

A másik megosztó téma két egymással rokonítható előterjesztés volt Clara Arokiasamy részéről, aki afrikai származású, de az Egyesült Királyság nemzeti bizottságának elnöke. Egyrészt szeretett volna létrehozni (az orosz-ukrán, illetve az izraeli-palesztin háború kapcsán felmerülő, ICOMOS-on belüli nézeteltérésekre hivatkozva) egy ICOMOS-on belüli hálózatot a „globális délhez” tartozó tagok részére (*Global South Exchange Network*) – amely alatt ő Észak-Amerika és Európa kivételével mindenkit ért, így például Ausztráliát is – mert úgy érzi, az ICOMOS-on belül túlzott Európa központúság van, s a „globális észak” ráerőlteti kulturális ideológiáját a többi országra, s nem hagyja őket kibontakozni. Másik javaslata arra vonatkozott, hogy az ICOMOS foglalkozzon a migráns közösségek örökségével. Prezentációjában az európai fekete és barna bevándorlókra fókuszált, s olyan kategorikus kijelentéseket tett, mint hogy „az európai migránsellenes érzelmek szándékosan pontatlan információkon alapulnak, amelyek számos európai országban hozzájárulnak a migránsok és a diaszpóra elleni rasszizmushoz és erőszakhoz”. E felvetésekre reakcióként érzelmdús vita alakult ki. A felszólalók többnyire az utóbbi felvetés esetében a javaslat kidolgozottságának a hiányosságait, az első esetében annak az ICOMOS megosztottságát előidéző káros hatását emelték ki. A tanácskozáson (személyesen és online) résztvevők végül 32:4 arányban, illetve 31:5 arányban az előterjesztések szavazásra bocsátás nélküli visszavonása mellett szavaztak.

Délután a nemzetközi munkacsoportok éves beszámolóit, javaslatok elfogadása, majd formális bejelentések következtek. Ebben az évben volt a tanácsadó testület tisztségviselőinek tisztújítása (ami nem esik egybe az elnökség tisztújításával). A tanácsadó testület leköszönő elnöke a nigériai Ishanlosen Odiaua volt, az új elnök az ausztrál Kerime Danis lett, az alelnök az amerikai Nancy Pollock-Ellwand.

Szerda délelőtt kapott helyet ünnepélyes keretek között az éves közgyűlés. A közgyűlés tömör és formális volt, szokásos mederben folyt, főként a jogszabályi előírásoknak kellett eleget tenni. A megnyitó és köszöntők után a határozatképesség megállapítása, a levezető elnökök és a közgyűlés további tisztségviselőinek megválasztása, a napirend elfogadása, az 2023. évi közgyűlés jegyzőkönyvének elfogadása, az elnök (Teresa Patrício) és a kincstárnok (Cyrill von Planta) beszámolója, illetve azok elfogadása, a 2023. évi beszámoló és a 2025. évi költségvetés elfogadása, a következő évi közgyűlés mandátumvizsgáló bizottságának és szavazatszámlálójának kinevezése következett.

A közgyűlés végén fogadták el a résztvevők – a konzultációs folyamat gyorsaságára és hozzászólások lehetőségeinek korlátozására vonatkozó ismételt felszólalások megvitatása után – az említett kartát a szellemi kulturális örökséggel rendelkező helyszínekről. A „*Culture-Nature Prize*” 2024. évi díjazottjainak bemutatása, a következő évi esemény meghívója és köszönetnyilvánítások zárták a tanácskozást. A következő közgyűlés Nepálban lesz, 2025. október 13-19 között; Lumbiniben, amely Buddha születési helyeként a buddhizmus legnagyobb zarándokhelyeinek egyike. Az 1997 óta világörökségi helyszín átfogó, tájépítészeti rendezési terve Kenzo Tange munkája.

A szokott rend szerint a közgyűlés után a programot kiegészítő kétnapos tudományos konferencia igen nagyszabásúra sikerült. Négy plenáris előadással és négy időszámban, összesen 47 normál szekcióval (szekciónként mintegy hat előadással), húsz online szekcióval és húsz úgynevezett különleges szekcióval valósult meg. A konferencia témája a velencei karta 60. évfordulója kapcsán annak mai értelmezését állította a fókuszba. A prezentációk közül Tino Mager és a spanyol Celia Martínez előadása tett rám mélyebb benyomást. Előbbi a velencei kartában megjelenő hitelesség fogalmának eredetéről és sorsáról beszélt, míg Celia a turizmus jelentette kihívásokról, igen szívesen.

A szimpózium nem csupán az előadásoknak adott helyet, hanem kerekasztal beszélgetéseknek is. Ezeknek keretében volt csütörtök este egy kétórás ülés a nagy konferenciateremben az egyetemek fórumáról, amelynek – mint említettem – nyári egyetemét ezúttal mi, magyarok szervezzük, és én is ismertethettem egy prezentáció erejéig a nyári terveinket.

fotó: Cyrill von Planta

A szombati és vasárnapi napra a szervezők a közeli településekre és a városba kínáltak városnéző utakat, de ezek ára nem volt benne a részvételi díjban, sőt oly' drágán kínálták őket, ami nemcsak a magyar, de a nyugat-európai zsebeknek is túlzás volt, így legjobb tudomásom szerint ezekre senki nem ment. (Pl. a 60 km-re lévő Congonhas búcsújáróhelyére 365 euróért, azaz mintegy 150.000 forintért kínáltak egynapos programot.)

Így aztán szombatra az európaiakkal magunknak szerveztünk utat a szomszédos, műemlékekben gazdag Mariana nevű városba, amely egy nagyságrenddel olcsóbban kijött. Vasárnap pedig a cseh nemzeti bizottság elnökével, Martin Horáčekkel mentem át, szintén magán szervezéssel a már említett Congonhas világörökségi helyszínét megtekinteni. Hétfőn hajnalban már indulnom kellett, hogy kedd délutánra hazaérkezzek.

A XVII. században az aranybányászat miatt létrejött Ouro Preto barokk műemlékiről híres. A számtalan 18-19. századi lakóépület mellett barokk városháza, egykori bányászati iskola, kutak, hidak, szobrok és mintegy tucatnyi barokk templom található benne. A város a hegyek között fekszik, 1100 méter körüli magasságban, utcái igen meredek, a különböző városrészek a szélsőséges domborzati körülményeknek megfelelően alakultak ki.

Az egyetemi építészettörténeti tankönyvsorozat Szentkirályi Zoltán által írt, és a szakma által igen nagyra becsült, barokkot tárgyaló részében egyetlen Európán kívüli épület szerepel, és az éppen az Ouro Preto-

ban álló Assisi Szent Ferenc-templom.² Szentkirályi általánosságban a spanyol és portugál barokk építészetet úgy értékeli, amely lényegét tekintve nem is barokk. A mi általunk megszokotthoz képest túlhajtott felületi dekoráció mögött az építésznek fontos téralakítás nemigen tudott túllépni a reneszánsz eredményein.³ Ezután a sommás megközelítés után különösen érdekelt, hogy a koloniális portugál barokk testközelből milyen is valójában. Nem vitatva Szentkirályinak tankönyvbe való átfogó értékelését, azt gondolom, hogy azért, ha a részletekre nézünk, finomítható a kép.

A congonhási búcsújáró templom belső tere (fotó: Nagy Gergely Domonkos)

Való igaz, hogy igen tipizálható a barokk kori építészetük, és valóban, ez a derékhad nagyon egyszerű terekkel operál. Az is állítható, hogy a mégiscsak barokk téri jellegzetességeket mutató templomok jellemzően nem mutatnak túl a provincialitás nivóján, és új leleményeket, eredményeket sem hoztak.⁴ A barokk téri sajátosságok az építészetben jelentős késéssel jelentkeznek Brazíliában. A XVIII. század második felétől, de a barokk tovább él náluk a XIX. században is (hazánk helyzetéhez hasonlóan). Szembeötlő, hogy az Európában megszokotthoz képest némiképpen más megoldásokat alkalmaztak épületszerkezeti szempontból. Így például kiemelhető, hogy jellemzően nem építettek – kő, téglá – boltozatokat, hanem tereik lefedését fából készült, szegmensíves vezérgörbájű boltozat imitációk képezték reprezentatívabb esetekben, alárendeltebb helyzetben természetesen fa síkmennyezetet készítettek. Ez a provinciálisabb jelleg mellett bizonynyal a kompozíciós gondolkodást is meghatározta.

² Szentkirályi Zoltán: Az építészet története. Újkor. Barokk. Tankönyvkiadó, Budapest, 1986., pp. 102-103.

³ i.m. p. 98.

⁴ Chico Mendes – Chico Veríssimo – William Bittar: Arquitetura No Brasil de Cabral a Dom Joao VI. Imperial Novo Milenio, 2011.

Az elkülönülő anyaghasználat miatt a fal – és ezáltal a tér – plasztikusabb alakításának a lehetősége kevésbé vetődhetett föl. A brazil barokk templomok egyébként igen hasonlítanak egymásra, de a miáltalunk ismert épületekhez képest egészen másmilyenek. A legszembeötlőbb eltérés talán, hogy a templom hajójának, de különösen a szentélyének a fala jellemzően nem külső fal, hanem mellékterek veszik körül – a főhomlokzatot leszámítva – három oldalról, hátul sekrestye, kápolna, oldalt folyosók. Az éghajlatnak köszönhetően nem jelent nagy gondot, hogy az emeleti folyosó akár meg is nyílhat fedett-nyitott térként, árkádokkal a kültér felé. Az így létrejövő nagyobb tömeget jellemzően hosszanti nyeregtető fedi, s a főhomlokzaton két torony áll.

Az Assisi Szent Ferenc-templom főhomlokzata (fotó: Nagy Gergely Domonkos)

Ouro Preto és környékének barokk építészete valójában egy ragyogó tehetségű művésznek köszönhetően emelkedett ki a koloniális építészet átlagából, s tette világhíressé azt. Ő Antônio Francisco Lisboa,⁵ közismertebb, ragadvány nevén Aleijadinho (amely egyébként „kis nyomorékot” jelent, és a művész testét fokozatosan elcsúfító betegség nyomaira utal). Művészetére igen jellemző, hogy nem csupán építész, hanem kőszobrász is volt. Magas művészi szintű, egyedi karakterű szobrai és faragványai sokfelé megtalálhatóak Ouro Preto-ban. Congonhas búcsújáró helyén a szobrászati alkotások az építészet egyenrangú partnereiként barokkos, hosszanti tengelyre felfűzött, tájépítészeti léptékű dramaturgiával vezetnek az életnagyságú jelentekkel berendezett stációkápolnákon és az íves díszlépcsőn át a hegytetőn álló kegytemplomig. A különlegesség, hogy Aleijadinho e szobrászi alakítást a templomhomlokzatok megformálásánál is alkalmazni tudta. Éppen ez az, amiben újat tudott mondani a brazil barokk. E homlokzatok nemcsak dinamikusak, hanem a mozgást olyan erőteljesen jelenítik meg, amely egyedülálló. Ennek a csúcspontjai a ferencesek temploma és a Rózsafüzér Királynője testvérület

⁵ André Guilherme Dornelles Dangelo – Vanessa Brasileiro Borges: O Aleijadinho arquiteto e outros ensaios sobre o tema. Escola de Arquitetura da UFMG, Belo Horizonte, 2008.

temploma (*Igreja de Nossa Senhora do Rosário*) Ouro Preto-ban.⁶ A főhomlokzatokon álló tornyok hengeres megformálásúak, amely már önmagában szokatlan, de kulcsfontosságú az a mozzanat, hogy a tornyok felületét tagoló pilaszterek – amelyek normál esetben a torony homlokzatainak a sarkán, tehát diagonális helyzetben találhatók meg – éppen a főtengelyekbe kerültek, mintha a tornyokat már 45 fokkal elfordították volna, ezért így a tornyok különösen is a mozgás illúzióját ébresztik a szemlélőben. Bár végső soron itt sem a tér barokk jellegű alakításáról van szó, hanem a tömeg szobrászi megközelítésű, dinamikus alakításáról, ezek a homlokzatok mégis igen figyelemre méltóak.

Egy Aleijadinho által faragott grandiózus lavabo a karmelita templom sekrestyéjében (fotó: Nagy Gergely Domonkos)

Barokk építészetből sikerült igazi ínycségeket kifognom, de Brazília építészete valójában a modern korszak emlékei miatt igazán híres. Nem volt és nem lehetett a célja utamnak, hogy mély betekintést kapjak a XX. század építészetéről, de azért szerencsére Belo Horizontén átutazva több érdekességet láthattam, a világörökségi helyszínnek nyilvánított Pampulha festői együttesére is vethettem pillantást. Ouro Preto-ban egy épülete áll Oscar Niemeyernek, a központban a Grande Hotel.

⁶ Ez utóbbi tervezője nem Aleijadinho, hanem a hozzá hasonló elvek szerint alkotó Antônio Pereira de Sousa Calheiros.

A városközpontban álló, Oscar Niemeyer tervezte Grande Hotel (fotó: Nagy Gergely Domonkos)

Összességében hasznos volt az utam, és úgy érzem, fontos volt magyarként jelen lenni ebben a közegben. Új kapcsolatokat teremtettem, és elmélyítettem korábbiakat. Nekem személyesen is sok tapasztalatot, élményt és tudást jelentett az út. Mindazonáltal nagyon jó volt hazajönni, Európába. Amikor Párizsban leszállt a repülő, már úgy érzetem: itthon vagyok.

Nagy Gergely Domonkos

ICOMOS fiatalok a Cuha-völgyben

Mintegy 15 fős létszámban gyűltünk össze az ICOMOS Fiatal Műemlékvédők Fórumának Cuha-völgyi sétájára január 18-án. A bejárás témája a hazánkban található egyetlen műemléki védettség alatt álló normál nyomtávú vasútvonal volt, melynek létjogosultsága ugyan megkérdőjeleződött egykor, de a társadalmi összefogásnak köszönhetően a mai napig üzemel.

A vonat, mint dinamikus tájképi elem. Színes, mozog és hangja is van, ezáltal könnyen felhívja magára a figyelmet. Távolról léptéket ad a tájnak, emberközelivé teszi azt. (fotó: Veöreös András)

Szén, faanyag, illetve sertésszállítás miatt vált szükségessé egy Győr és Veszprémet összekötő vasútvonal kiépítése. Ennek megvalósulására 1895 és 1897 között került sor, a Győr-Veszprém-Dombóvári HÉV vonal részeként. A sertésszállítás pár év múlva háttérbe szorult, az 1930-as években viszont a közelben bányászott nyersanyagok – úgy, mint a mangánérc és bauxit – miatt volt kihasznált a vonal. Az 1900-as évek végére a bányák kimerülése vagy bezárása következtében a nyersanyagot szállító teherforgalom csaknem teljesen megszűnt.

Mivel a személyszállítás a kezdetekkor sem volt meghatározó szempont és idővel a teherszállítás is háttérbe szorult, 2004-ben és 2006-ban is felmerült a vasútvonal bezárása.

Az érintett települések indítvánnyal fordultak a Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzatok Közgyűléséhez, melyben többek között a Bakonyszentlászló-Veszprém közötti szakasz műemléki védettség alá helyezését is javasolták.

2008-ban megalakult a Bakonyvasút Szövetség, az utazóközönség érdekképviselője és a településfejlesztés céljából.

Ezt követően egy évre ideiglenes védettséget szerzett a 11-es vonal. A végleges műemléki védelmet csak 2010-ben kapta meg. Ezzel együtt a vonalhoz tartozó létesítmények is különböző fokú védettség alá tartoznak.

A csapat egy része Győrött találkozott és onnan vonatozott Porva-Csesznek állomásra. Néhányan Bakonyszentlászlón vagy Vinyén szálltak vonatra és csatlakoztak a többiekhez. A vonat összeállítása vasútbarát berkekben sokak arcára csal mosolyt: Bz motorkocsi hiányában egy M47 Dacia mozdony húz két-három Bz mellékkocsit. Rövid utazásunk során a vonat ablakából figyeltük a védettség alatt álló vonal mentén elhelyezkedő építményeket és a völgy terepviszonyait, áthaladtunk a három alagúton és egy nagyobb völgyhídon kerestük a Cuha-patak völgyét.

Trexler Máté a Bakonyvasút Szövetség alelnöke ismerteti a vasútvonal történetét a Porva-Cseszneki állomáson, ahol a vasúttörténeti kiállítás is megtekinthető (fotó: Veöreös András)

A leszállást követően mindenki elmesélte, hogy hogyan is kapcsolódik a Cuha-völgyi vasútvonalhoz. Volt, akit a vonatok iránti rajongása, néhányunkat a völgyben tett túrák emléke hozott Porva-Csesznek állomásra, egyesek pedig a környékről származnak. Nagy Péter, a Magyarország Természeti és Kulturális Örökségért Alapítvány kuratóriumi elnöke elmondta, hogy részt vett a vonal fennmaradását és védetté válását célzó törekvésekben, így közvetlen, személyes emlékeit tudta megosztani a vasútvonal megmentésével kapcsolatban.

Trexler Máté, közlekedésmérnök, a Bakonyvasút Szövetség alelnöke mesélt nekünk a vasútvonal létrejöttének eredeti céljáról, a megváltozott ipari helyzet következtében felmerülő megszüntetésről, majd pedig, hogy hogyan fogtak össze a megmentéséért, illetve milyen jövőképe van a vasútvonalnak.

Porva-Csesznek állomás épületében található büfé, mosdó, illetve aprócska, de informatív tartalommal rendelkező vasúttörténeti múzeum, amely bemutatja többek között a MÁV szabvány felvételi épületcsalád moduláris felépítését, a vonal és a helyi állomás épület történetét, valamint vasutas egyenruhákat is. A nosztalgia-hangulatot erősítendő, a büfében vásárolt kultikusnak számító utasellátós csokirólóból nyert energiával vágtunk neki a túrának.

Az állomás épületet és az egykori bakterházat elhagyva elindultunk, hogy megtegyük rövid túránkat a piros túrajelzésen Vinye irányába. Ekkor még a nap is kisütött, így még nagyobb kedvvel lépkedtünk a Cuha-völgy ösvényén.

Utunk során igyekeztünk itt-ott megfigyelni a vasút vonalvezetését, tájba illesztését, és két ízben a síneken elhaladó vonatot is sikerült megörököznünk. Elemeztük a vonat, mint mozgó, dinamikus tájképi

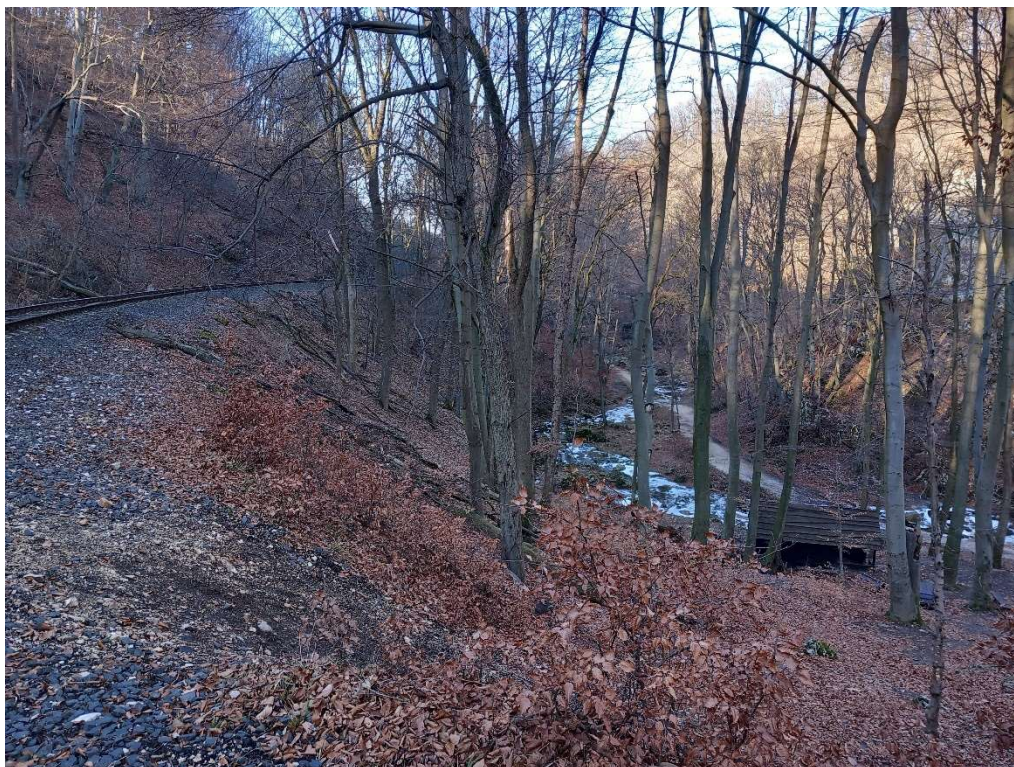
elem (audio)vizuális jelentőségét. A kaland-érzetet erősítendő, többször is átkeltünk a jeges képződményekkel díszített Cuha-patakon.

Utunkat alagutak, esőbeállók szegélyezték, egy viadukt pedig átívelt azon. Mielőtt felkapaszkodtunk a viadukt oldalában található emelkedőn a vasút építésének is emléket állító millenniumi obeliszkhez, rövid pihenőt tartottunk, mely során elemeztük az építmény két eltérő pilonját. A szerkezet érdekességét az adja, hogy Veszprém- és Győr-Moson-Sopron Vármegye határán áll, ami különleges helyzetet idézett elő a múltban a felújítást megelőző hatósági eljárás során.

Alagút és viadukt: a vasút leglátványosabb épített elemei (fotó: Veöreös András)

Megkerülve a viaduktot, a via ferrata útvonalak pászmáinak tövében hamarosan sétánk végére értünk, s Vinyén elköszöntünk egymástól.

A völgyben kanyargó patak és út mellett is szépen simul a természeti környezetbe a vasútvonal (fotó: Veöreös András)

Ez a páratlan vasúti szakasz csakis környezetében értelmezhető, bájos műtárgyaival és a Cuha-völgy szépségével valóban rászolgált a műemléki védettségre. Sic parvis magna.

Pap Zsófia

Elismerések a műemlékvédelem területén végzett munkásságért

2024. december

Bartos György József

művészettörténész

a Magyar Építészet napján, 2024. december 16-án

Forster Gyula-díjban részesült

A műemlékvédelem területén végzett kimagasló szakmai tevékenysége elismeréseként.

forrás: ÉKM

Bartos György a Debreceni Református Gimnáziumban szerzett érettségije után az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának történelem – művészettörténet szakán szerzett diplomát. Szakdolgozati témája II. Ulászló magyar és cseh király ikonográfiája volt, de a Jagelló-korhoz pályafutása során többször is visszatért: konferenciákon, publikációkban számos izgalmas felvetés, eredeti ötlet fűződik a nevéhez.

Az egyetemi éveket megelőzően, előfelvételiként a katonaságot Hódmezővásárhelyen töltötte, ahol számos barátságot kötött, amelyek később szakmai fejlődésére is hatással voltak, és máig meghatározó szellemi inspirációt is nyújtanak neki. Együtt katonáskodott későbbi egyetemi évfolyamtársaival, majd kollégáival, Nemes András, Bor Ferenc és Szűcs György művészettörténészekkel, valamint Dénes József régésszel, akikkel mind a mai napig aktív szakmai kapcsolatot ápol.

A diploma megszerzését követően, 1985-ben az Országos Műemléki Felügyelőség Soproni Kirendeltségére került történész-művészettörténész kutató, falkutató állásban, ahol egyik első munkája

a **Stornó-ház** és falképtöredékeinek kutatása volt. A soproni években részt vett a **Gambrinus-ház** falképeinek a feltárásban (Mentényi Klarával), a középkori eredetű, ma **Erdészeti Múzeum**ként működő Esterházy-palota felújításának az utómunkálataiban, de számos városi polgárház és palota kutatása, mint például **Széchenyi-Erdődy-palota** (Sopron, Szent György utca 16.), az **Új utca 4.** alatti lakóház, az úgynevezett **Töpler-ház** (Sopron, Templom utca 22.) vagy a közelében álló **Artner-palota** (Sopron, Templom utca 18.) – ez utóbbi kettő Nemes Andrással – köthetőek a nevéhez. Sopron környékén a középkori eredetű, jelen formájában barokk **fertőszéplaki római katolikus templom** kutatása emelendő ki korai munkásságából, amit csak azért nem tudott szándékainak megfelelő színvonalon befejezni, mert a kirendeltség kiszervezte alóla az állványt...

Soprontól később sem távolodott el, a bencés, ismertebb nevén **Kecske-templomot** Sopronba visszajárva hosszú éveken keresztül kutatta. A Haris Andrea által szerkesztett *Koldulórendi építéset a középkori Magyarországon* című tanulmánykötetben megjelent publikációja – „*Megjegyzések a soproni ferences templom és kolostor építéstörténetéhez*” címmel – komoly szakmai visszhangot és elismerést váltott ki.

1988-ban, Sopronból hazatérve munkáját az OMF székesfehérvári részlegén folytatta. Ekkor mélyedt el **Székesfehérvár építéstörténetében**, amelynek során részt vett a **Szent István-székesegyház, a Szent Anna-kápolna, a Megyeháza, a Magyar Király Szálló, a Püspöki palota** és sok-sok lakóház építéstörténeti és helyszíni kutatásában. Mára szinte nincs olyan épülete a belvárosnak, amellyel ne foglalkozott volna. A város múltjának megismerését feltáró, máig végzett munkásságát 2019-ben Székesfehérvár közgyűlése **Érdy János-emlékéremmel** tüntette ki.

Több mint 20 éve kutatja a **székesfehérvári egykori koronázótemplom** kőfaragványait, amelyek megmentésében, felmérésben, tudományos feldolgozásában elévülhetetlen érdemei vannak. 1995-ben, a Lux Géza-féle kőtarban tárolt faragványok veszélyeztetett állapotba jutottak. Bartos György az ott elhelyezett több mint 200 kőfaragványt ekkor Mentényi Klarával együtt felmérte, erőfeszítéseiknek köszönhetően menekülhetett meg és kerülhetett ideiglenes raktárba a kőanyag. A bazilika faragványai mellett összegyűjtötte és rendszerezte a városi és megyei ásatásokon előkerült, akkor a Szent István Király Múzeum pincéjében raktározott kőfaragványokat is. Az általa készített leltár máig az egyetlen releváns, szakszerű feldolgozása a megyei és városi kőfaragványoknak. Ezek feldolgozásából számos újszerű felismerésre jutott, mint például az egykori **Szent Imre-sír** építészeti képeinek fölvázolása és közzététele. Átfogó szakmai tudását és vizuális memóriáját minden kollégája fontosnak tartja kiemelni. Fehérváron ő az, aki a szétszóródott, de összetartozó faragványokat és faragványtöredékeket a legbiztosabb kézzel azonosítja be és illeszti össze. Szintetizáló képessége nem csak a kőfaragványok kapcsán mutatkozik meg, hanem tágabb kontextusban is. Szakmájának minden részterületén egészen távolinak tűnő adatokat kapcsol érvényesen és találóan össze, a nemzetközi párhuzamok felmutatásával. Az egykori koronázótemplom faragványainak a kutatásában betöltött szerepét tekintve egyértelmű volt, hogy ő lett az Árpád-ház-program keretében, Székesfehérvár támogatásával létrejött **Szent István Király Múzeum – Koronázó Bazilika Nemzeti Emlék hely** kőtar kiállításának egyik szakmai munkatársa és legfőbb tanácsadója. Az itt tavaly megnyílt **Solium Regni – Az ország trónusa** című állandó kiállítás Anjou-kori részének kurátora, de a bazilika román kori, 12. századi építészetét bemutató kiállítás szekciójában is nélkülözhetetlen volt szakmai tudása és tanácsa.

Lokálpatriótaként, Káloz iránti elköteleződésből indult az első szabad önkormányzati választásokon, amelyet megnyerve 1990 és 1994 között a település polgármestere volt. A rendszerváltást követő évek voltak ezek, tele tenni akarással; ő is a jövőbe vetett bizakodással vágott neki a helyhatósági munkának. Olykor ma is fölemlégeti még, hogy nem sok falu mondhatja el magáról, hogy egy időben a polgármestere és katolikus plébánosa is művészettörténész volt. A plébánost Szilárdy Zoltánnak hívták. Az ő 75. születésnapjára készített tanulmánykötetbe írt publikációja *A székesfehérvári XVIII. századi prépostsági templom berendezéseiről és Keresztelő Szent János fehérvári kultuszának néhány emlékéiről* címmel az egyik legkiválóbb tanulmányai közé tartozik.

Szülfalujától és szűkebb pátriájától ezután sem szakadt el. A református és a katolikus egyház felkérésére számtalan Fejér vármegyei templom (többek között: **Sukoró, református templom, Igar, református templom, Dinnyés, katolikus templom, Iszkaszentgyörgy, katolikus**

templom, Pákozd, katolikus templom) építéstörténeti, valamint falkutatása köthető a nevéhez. Egy időben a Dunántúli Református Egyházkerület zsinatának műemléki referense volt, és ennek keretében igyekezett műemlékes tapasztalatát a templomok javára fordítani. A megye templomait járva és kutatva lett figyelmes egy jellegzetes klasszicista templomtípus Fejér megyei halmozódására, valamint azok stílusbeli, tömeg és térformálásbeli hasonlóságaira. A művészettörténet-írás által kevés figyelemre méltatott klasszicista templomépítészeti kutatásával ifj. Bibó István nyomdokaiba léptt.

Az önkormányzati kitérő után, 1995-ben az Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási Központ Kutatási Osztályára tért vissza, és ettől fogva folyamatosan a műemlékvédelem állami intézményeiben és annak utódszervezeteiben dolgozik. Rengeteg időt töltött és tölt még ma is terepen, elsősorban falkutatóként. Az ÁMRK-ban, majd ennek számos jogutódjában jó néhány kastély, mint pl. a **fáji Fáy-kastély, a péceli Ráday-kastély, a pápai Esterházy-kastély vagy a dégi Festetics-kastély** kutatójaként, társkutatójaként szerzett magának elismertséget. A **fertődi Esterházy-kastély** kutatásába a 2000-es évek elején kapcsolódott be, a több ütemben zajló munka során a kastélyegyüttes több épületrészének kutatásában vett részt.

Szívesen járt és jár még ma is Kelet-Magyarországra is. Sokat köszönhet neki jó néhány Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei templom, így **Márokpapi, Lónya** vagy **Tiszaszentmárton** temploma is, de a **mádi rabbiház** (társkutató: Simon Anna) vagy a **füzérradványi Károlyi-kastély** is az ő kutatásai alapján újult meg.

Kiemelt jelentőségű volt pályáján a **siklósi vár** 2004-ben kezdődő falkutatása, (régész munkatársa Juan Cabello volt), amelynek során tisztázta és pontosította a vár építéstörténetét. A homlokzati falkutatás során számtalan gótikus és reneszánsz kőfaragványt azonosított és bontott ki, így például egy oroszlán-címeres töredéket, vagy a gótikus zárterkély újabb faragványait. Eredményeit több tanulmányban publikálta. A kutatás, de talán egész eddigi pályájának legfelemelőbb pillanatának a várfalból kibontott gótikus Vir dolorum-relief megtalálását tartja. E munkájának elismeréseként 2023-ban a Siklósi Vár és Múzeumbaráti Kör **Örökség-díját** vehette át.

A Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ Kutatási Osztályának a munkatársaként, ahonnan tavaly év végén vonult nyugdíjba, olyan munkák köthetők a nevéhez, mint a budai vár **Táncsics u. 9.** alatti – a középkori Kammerhof telkén álló – Táncsics-börtön és löportár, vagy a 13. századi **bélapátfalvi ciszterci apátság** renoválásához kapcsolódó építészettörténeti kutatás és megfigyelés. Kutatói részvétele egyik helyszínen sem véletlen, hiszen kitűnő meglátásai vannak akkor is, ha egy régészeti feltáráshoz hívják, ahogy ezt székesfehérvári ásatásokon is rendszeresen megtették és megteszik még ma is a régész kollégák.

A pályán eltöltött évtizedek alatt mindvégig megmaradt benne a szakmája iránti alázat, soha nem személyes ambíciói, hanem a múlt megismerése izgatta. Derűs személyisége, nyugalma, humora, a másokra való odafigyelése és önzetlensége olyan kincs, amelyet minden közösség nagyra becsül, legyen a partnere építész, kivitelező vagy egy építkezésen dolgozó segédmunkás. Hivatásszeretete **egyetemi oktatótevékenysége** (ELTE BTK Művészettörténeti Intézet) során is olyan meggyőző és hiteles, hogy nem egy diákját nyerte meg a műemlékvédelem hivatásának.

Bartos György neve alatt a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ tervtárában jelenleg **118 db kutatási dokumentációt(!)** találunk, de a lista messze nem teljes, a tervtár anyaga jelenleg is feldolgozás alatt áll. Bartos György József 2023. év végén vonult nyugdíjba, de tudására továbbra is számítunk.

MÉM MDK

Dr. Szikra Éva

tájépítész, kerttörténész

a Magyar Építészet napján, 2024. december 16-án

Mőcsényi Mihály-díjat vehetett át

Egyéni tájépítészeti alkotói, oktatói és szakpolitikai-szemléletformáló tevékenysége elismeréséül, életműdíjként.

forrás: ÉKM

A legmagasabb tájépítészeti elismerést idén alapítványunk munkatársa, dr. Szikra Éva tájépítész, kerttörténész vehette át. A szakember a Kertészeti Egyetem Táj- és Kertépítészeti szakán szerzett kertészmérnöki diplomát Ezt követően 50 éven keresztül foglalkozott a történeti kertek és a műemlékek környezetének megóvásával. Mőcsényi Mihály tanítványaként szakmai pályafutása során a magyar történeti kertörökség feltárását, kutatását, tervezését, és nem utolsósorban hasznosításuk, helyreállításuk előmozdítását tekintette mindenkor legfontosabb célkitűzésének. Szikra Éva a Budapesti Műszaki Egyetemen 1985-ben műemlékvédelmi szakmérnöki oklevelet, majd 1988-ban műszaki doktori címet szerzett. 1998-ban értekezésével elnyerte az MTA mezőgazdasági tudományok kandidátusa (CSc) fokozatot. Tudományos kutatói és kertművészeti tervezői tapasztalatai birtokában rendszeresen részt vett hazai és nemzetközi szakmai konferenciákon és a hazai felsőoktatásban is feladatokat vállalt meghívott előadóként, illetve címzetes főiskolai tanárként. Számos szakmai tudományos publikációja mellett két jelentősebb munka, a „Kertörökségünk – Történeti kertek Magyarországon” (2011), és „A budapesti Fűvészkert története” (2017) című szakkönyv szerkesztője, szerzője. A Kerttörténeti Szakbizottság elnökeként tevékeny szerepet vállal az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságának munkájában. Szikra Éva szakmai munkásságát többek között Ormos Imre-éremmel (2017) és Forster Gyula-díjjal (2017) ismerték el. Megvalósult tervezői alkotásai közül kiemelkedő értéket képvisel a visegrádi Királyi Palota kertek, a hédervári kastélypark (Építészeti Nívódíj), az ócsai és a sonkádi református templom környezetének megújítása (Európa Nostra-díj).

Magyar Kertörökség Alapítvány

Kovács Péter DLA

Debreceni Egyetem docense

2024. december 16-án

Kotsis Iván-érem kitüntetésben részesült

fotó: MÉSZ

Szerencsés az a város, tágabb régió, ahol az építészeti kultúra alakításában, fejlődésében építeni lehet kapcsolódó egyetemi oktatásra, aktív szerepet vállaló építészekre és irányt mutató alkotói munkásságra. Az említett szempontok mind teljesülnek Debrecen esetében, ráadásul Kovács Péter DLA személyében egyszerre mind a három.

Kovács Péter Ybl- és többszörös Pro Architectura-díjas építész a fiatal, 2010-ben indult egyetemi szintű építészképzés kezdetektől kiemelt szereplője MSc szakfelelősként, a kis létszámú műteremképzés vezetőjeként, meghatározó oktatójaként. Irányítása mellett - olyan kollégák közreműködésével, mint Bán Ferenc, Puhl Antal, Sugár Péter, vagy jelenleg Keller Ferenc - lett évről-évre a képzés elismertebb, a hallgatók eredményesebbek, amit jól mutatnak az elmúlt évek folyamatos sikerei a MÉK-MÉSZ Diplomadíj pályázaton, a volt hallgatók Mesteriskolai jelenléte és a számos kiemelkedő építésziroda, mint munkáltató pozitív visszajelzése.

A képzés során a hallgatói munkák kiemelten fókuszálnak a városra, a meglévő építészeti, városi értékekre, reális és jövőbetekintő fejlődési lehetőségeket mutatva. Az elmúlt évek, Kovács Péter által kigondolt és koordinált kiemelt feladatai voltak többek között a hallgatói pályázat után megvalósult Holokauszt Emlékfal, az 1945 és 1975 között megvalósult építészeti alkotások hiánypótló kutatásaként megjelent két kötetes Debrecen modern építészete könyv, a város panel lakótelepeinek komplex kutatásából született Debrecen panel könyv, vagy a város 1945 utáni időszakának legfontosabb alkotójának, Mikolás Tibornak a munkáit bemutató Mikolás 24 könyv.

Mindemellett alkotóként, a város kortárs alakulását nézve is megkerülhetetlen Kovács Péter munkássága. Az egyetem és a város több meghatározó épületének tervezésében vett részt, melyek közül kiemelendő az egyetemi Onkoradiológiai Központ (2020), az Informatikai Kar épülete (2011), az Agóra Tudományos Élményközpont (2014), vagy a város egyedi építészeti hagyományait kortárs módon értelmező saját műterme (2014) a belvárosban, vagy legutóbb a Csokonai Színház 2023-ban befejeződött példaértékű és bátran kortárs felújítása. Helyi kiemelt szerepét jól mutatja a Magyar Építészet 10-20 kiadvány is, ahol a debreceni munkák meghatározó részének ő a tervezője.

Oktatói és tervezői tevékenysége mellett fontos, állandó szereplője a város kulturális, szakmai közéletének, több építészeti kiállítás, előadás, kerekasztal beszélgetés szervezője, részvevője volt az elmúlt időszakban, melyek közül érdemes kiemelni a városból elszármazott Szabó János elfeledett életművét bemutató eseményeket, vagy idénről Mikolás Tibor születésének századik évfordulójáról megemlékező konferenciát, könyvbemutatót, kiállítás megnyitót.

Kovács Péter szerteágazó, a várost, a keleti országrészt, a felnövekvő régiós építészgenerációt szem előtt tartó tevékenységét magától értetődően teszi nap, mint nap, ezzel nagyban hozzájárulva épített környezetünk és jövőnk jobbá tételéhez.

Szentirmai Tamás DLA

Gratulálunk a műemlékvédelem kitüntetettjeinek!

Harsányiné Vladár Ágnes építész, elhunyt tagtársunk életútja és munkássága

Harsányiné Vladár Ágnes építész 2025. január 16-án rövid, de súlyos betegség következtében 86 éves korában váratlanul elhunyt.

Harsányiné Vladár Ágnes építész, a műemlékhelyreállítások tervezésének kiemelkedő egyénisége volt. Gyerekkorát Szegeden és a Szeged melletti Szőregen töltötte, ahol hamar megismerkedett a régmúlt emlékeivel, ami későbbi életére is kihatott. Jó rajzkészsége volt a családi hagyományoknak köszönhetően. 1956-ban érettségizett a Szilágyi Erzsébet Gimnáziumban, s kezdetben régésznek készült, de mivel akkor nem indult évfolyam, ezért a régészettel rokon építészettörténet miatt az ÉKME építészkarára jelentkezett. Az egyetemi évek alatt jelentősen hatottak rá a korszak jelentős szakemberei, Csonka Pál, Weichinger Károly, Pogány Frigyes és Vargha László. Az utóbbiakkal kezdte meg ismerkedését a műemlékkel és Vargha vezetésével részt vett a balatonfelvidéki népi épületek felmérésében is. Hajnóczi Gyula az ókori régészetet kedveltette meg vele egy életre, de a többi korszak kiváló építészettörténész professzorai is hatással voltak rá. 1961-ben védte meg diplomáját, amelynek témája a sárospataki Trinitárius kolostor hasznosítási terve volt. A kor gyakorlatának megfelelően előbb kivitelezőként, a Budapesti 5. számú Állami Építőipari Vállalatnál helyezkedett el, ahol részt vett a budai Várnegyed polgári épületeinek műemléki helyreállításában és háború utáni újjáépítésének kivitelezésében. Ezt követően a BUVÁTI Műemléki Szakosztályának tervezője lett. Itt Borsos Lajos és Pfannl Egon voltak közvetlen munkatársai és mesterei. Már ekkor több belvárosi lakóház terveinek elkészítését bízták rá. 1964-től nyugdíjazásáig az Országos Műemléki Felügyelőség és annak jogutódja, az Állami Műemlékvédelmi és Restaurálási Központ Tervezési Osztályán dolgozott, kezdetben Horler Miklós vezetése alatt. Elkészült munkái korszerű látásmódról tettek tanúbizonyságot, a tervei szerint bemutatott műemlékek szemléletükkel és eszköztárukkal számos követőre találtak. Elévülhetetlen érdemeket szerzett a római kori építészeti maradványok közkinccsé tételében. Hajnóczi Gyula professzorral elkészítette az Aquincum polgárváros romterületének rendezési tervét, majd Gorsium és Intercisa (Dunaújváros) első programját és a Szombathely-Savaria Járdányi Paulovics Romkert távlati tervét, illetve több épületének bemutatását is tervezte. A városléptékű koncepción túl egyes romemlékek helyreállítása is kivívta a szakma elismerését. Az aquincumi Húspiac (Macellum) helyreállítását és a polgárvárosi amfiteátrum művezetését Hajnóczi Gyula mellett végezte, de későbbi régészeti bemutatásai már egyéni látásmódjáról is tanúskodnak. A leányfalui római erőd, Intercisa Principia helyreállítása, az Iseum római útjának bemutatása, Sopron-Scarbantia Városház utcai romkert, Fertőrákos Mithraeum, Dunakömlőd Lussonium a tervei alapján széles körben érthetővé és élvezhetővé váltak. Munkásságának egy másik jelentős fejezete várépítészetünkkel fonódik össze. Jelentős szerepet vállalt a sárospataki és az esztergomi vár helyreállításában. Példa erre még egy későbbi munkája is, az egykori váci vár Dunára néző erődítményének maradványa, amely kiszögellő bástyájának kiegészítése révén fontos eleme lett a városképnek. A soproni városfal mai városszerkezetben való megjelenítését nemzetközi szinten is a kor egyik kimagasló megoldásaként tartják számon. Elmélyült szakmai tudással, mértéktartóan, mégis koncepciózus műemlékhelyreállítási felfogással nyerte vissza több jelentős középkori templom korabeli állapotát. Zalaszentmihályfa, Rakacaszend, Zubogy templomainak helyreállítását tervezőként a kutatástól az átadásig aktívan követte. Kimagasló helyreállítása a jelentős méretű Boldvai bencés apátsági templom, amelyet több évi régészeti feltárást követően szakaszonként sikerült megvalósítani. Fentieken túl még számos műemlék megújulása fűződik nevéhez. Különös figyelmet érdemel a pasaréti Ferences templom szerkezeti helyreállítása és liturgikus térrendezése, amelyről még monográfiát is írt férjével, Harsányi István építésszel. Különleges helyet foglalt el életművében Pásztó, ahol több fontos középkori emlék éveken át tartó régészeti feltárást követő tervezésével foglalkozott mintegy másfél évtizeden keresztül. A bencés-ciszterci apátság, majd a műhelyépületek romkonzerválásával és a gótikus oskolamesteri ház helyreállításával, valamint a középkori eredetű hatszögletű kápolna romjainak védőépülettel kiállítótérre való alakításával település központi részének új arculatot adott. Utolsó nagy munkája az aquincumi Mithras szentély romkonzerválása és védőépületének tervezése volt.

Munkásságát több kitüntetéssel ismerték el. 1988-ban Ybl-díjat kapott, 1996-ban megkapta a Műemlékvédelemért díjat. Sopron megyei jogú város 2000-ben Wälder József díjjal jutalmazta

munkásságát. 2007-ben a Műemléki Világnapon vehette át a Schönvisner István-émlékérmét. 2011-ben a Magyar Érdemrend Lovagkeresztet kapta meg és a 2013. évi Möller emlékérmet is neki ítelték. 2018-ban Rados Jenő emlékéremmel tüntették ki. Több tucat tanulmány, ismertetés és szakcikk bizonyítja, hogy a gyakorlatban elvégzett munka publikálását és a szakmai közönségnek való továbbadását is fontosnak tartotta. Néhány írásában a számára oly kedves római Santo Stefano Rotondo fontosságáról és értékeiről is rögzítette gondolatait. Az ICOMOS MNB tagjaként időt és energiát nem kímélve, aktívan segítette a szakmai munkát, építő javaslatai mindig hasznos irányba mutattak. Az ő elgondolása volt a műemlékvédelmi panteon is, melynek alapján az arra érdemes régi és újabb, korábban nem méltatott szakemberekről évenkénti megemlékezést tarthatunk.

Mindemellett más országok tájainak, városainak megismerése is passziójává vált, különösen Olaszország, ahová gyakran visszatért. Imádott a tornyokba felmászni, amikor csak tehetette, mert a városra, az emlékekre való „rálátás” véleménye szerint a helyes építészeti megközelítést is jelentette. Rendkívül gazdag munkásságának hirtelen félbeszakadása fájó hiányt fog jelenteni a szakma számára, barátai és tisztelői örökre szívükbe zárták kedves és szerény alakját, jellemét és tudását. Emlékét megőrizzuk és ápoljuk.

(forrás: Valter Ilona köszöntése Vladár Ágnes születésnapjára, in: Műemlékvédelem 2008. 3. szám és Vladár Ágnes méltatása a 2013. évi Möller-díj átadásán, in: ICOMOS Híradó 2014. 2. szám)

Munkái:

Budapest V. Hercegprímás u. 3. korszerűsítés (1962-63)

Budapest V. Ferenczy István u. 17. korszerűsítés (1962-63)

Budapest III. Aquincumi polgárváros távlati rendezési terve (1962)

Budapest III. Aquincumi polgárváros Mithras szentély helyreállítása

Budapest XVIII. Pestszentlőrinc majorsági kápolna helyreállítása, belső berendezése (1963)

Debrecen, temetőkápolna helyreállítása (1964)

Sárospatak, Rákóczi vár helyreállítása (Koppány Tiborral és később Détszy Mihállyal) (1964-től)

Budapest III. polgárvárosi amfiteátrum helyreállítási terve (1965-től)

Budapest III. Aquincumi romterület Macellum helyreállítási terve (1965 – Hajnóczi Gyulával)

Budapest III. Aquincumi nagy közfürdő helyreállítás művezetése, terv:Hajnóczi Gyula (1965)

Budapest VI. Epreskerti kálvária helyreállítása (1963 felmérés, 1969)

Zalaszentmihályfa, rk. templom helyreállítása (Böde) (1968-71)

Esztergom, Királyi vár helyreállítása (Koppány Tiborral 1969-70)

Szombathely, római romterület távlati rendezési javaslat (1970)

Dunaújváros, Princípiá bemutatása (1970-72)

Dunaújváros, Intercisa rendezési terve

Pásztó, bencés-ciszterci apátság romkonzerválás (1970-71)

Rakacszend, református templom helyreállítása (1972-75)

Leányfalu, római őrtorony bemutatása, romkonzerválás (1973)

Pécs, Apáca (Geisler Eta) utca ókeresztény temetőkápolna bemutatás és védőépület (1973-74)

Szombathely, Savaria Járdányi Paulovics romkert konzerválás (1974, 1980)

Hollókő, Kossuth u. 108. óvoda kialakítás (1976-79)

Boldva, bencés apátsági (mai ref.) templom helyreállítása (1978-82)

Zubogy, középkori templomok helyreállítása (1979-1985)

Pásztó, Oskolamester háza helyreállítás (1979-1980)

Budapest II. Pasaréti úti Ferences templom szerkezeti helyreállítás és liturgikus tér tervezése (1982)

Pásztó hatszögletű kápolna helyreállítása (1984-1986)

Szombathely, Iseumi romterület, római út bemutatása (1984-85)

Szombathely, Járdányi romkert rombemutatás, konzerválása

Szombathely, Ferences templom, ülőpadok (1985)

Pásztó, apátsági műhelyépületek romkonzerválása (1986)

Pécs, Janus Pannonius u. 4. kanonokház Egyházművészeti múzeum kialakítása (homlokzatok 1988-89)

Szombathely, Quirinus bazilikaként ismert császári fogadóépület védőépülete (terv, 1990)

Szombathely, Püspöki palota, Sala terrena bemutatása (1990)

Fertőrákos, Mithras szentély bemutatása és új védőépülete (1990-91)

Fertőrákos, rk. templomban a korábbi templom alaprajzi bemutatása (1992)

Sopron, Városház utcai romkert kialakítása (1990-től)

Vác, vár konzerválása és kiegészítése (1990-92)

Sopron, városfal átjáró, Színház u. 13-15. (1990-93)

Sopron, középkori városfalsétány kialakítása Előkaputól a Színház utca 3-ig (1992, 1995, 2010 után)

Budapest II. Lajos u. 4-6, Cserfa utca, Bécsi út sarkán épült új sarokház alatti római lakóház és temető maradványainak bemutatása (1995)

Budapest III. Szentendrei út Záhony u. kereszteződés aqueductus pilléreinek kiemelése (2002)

Paks-Dunakömlőd, római kori erőd (Lissonium) bemutatása, konzerválása, parkosítása (2003-2008)

Budapest III. aquincumi polgárváros, Symphorus Mythraeum helyreállítása és védőépülete (2018)

Klaniczay Péter

Harsányiné Vladár Ágnes építész az aranydiploma átvételekor, 2011 (<http://foto.bme.hu> 00167649)

Dukrét Gézáról búcsúzunk

Magyar közösségünk szegényebb lett egy fáradhatatlan vezéregyéniséggel. 2025. január 28-án, 83. évében Dukrét Géza az Örök Hazába távozott – már ott írja a helytörténet és a honismeret további fejezeteit.

Egy olyan gazdag életutat, mint a Dukrét Gézáé szinte lehetetlen röviden összefoglalni, felsorolni mindazt, amit közösségünkért tett. Egy személyben volt ő tanár, helytörténész, műemlékvédő, közösség-szervező, és nem mellesleg szerető férj – 60 évet boldog házasságban éltek feleségével, Arankával –, apa, nagypapa és dédapa. Ennek az életpályának legfőbb jellemzője az ÉRTÉKEK tisztelete, mentése és továbbadása.

A kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem földrajz–biológia karán végzett, tanárként példamutató pedagógiai munkásságot fejtett ki. Igazgatója volt és tanított a siteri általános iskolában, majd a nagyváradi 10. számú általános iskolában, ahol sikerült átadnia a természet szeretetét a gyermekeknek. Rendszeresen honismereti kirándulásokat és táborokat szervezett, hogy diákjai ismerjék meg gyökereiket, értékeiket. I. fokozati vizsgadolgozatát a tanulmányi kirándulások szervezéséről és levezetéséről írta. Példamutató munkássága eredményeként sok diákja választotta élethivatásul a tanári pályát.

A rendszerváltást követő szabadabb körülmények között találta meg igazi helyét úgy a pedagógiai, mint a tudományos kutatás, vagy a szervezés terén.

Honismereti munkássága új lendületet kapott, amikor 1992-ben az EKE országos alelnöke, majd 1994–1998 között elnöke lett. 1993-ban életre hívta a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottságot, amely később Társasággá alakult. Az ő kezde-ményező, illetve szervező képessége nélkül

ma nem létezne a társaság. Dukrét Géza mint a PBMET elnöke, már a kezdetektől fogva felvállalta az egész Partiumot és Bánságot felölelő szerteágazó helytörténeti tevékenységének a megszervezését, koordinálását, amelynek főbb célkitűzései a történelmi örökségünkhöz tartozó összes műemlékek, népi építészeti emlékek és emlékhelyek felkutatása, feltárása és ismertetése, azok ápolása, az aktív műemlékvédelem elősegítése, helytörténeti kutatómunka, a fiatalok helytörténeti nevelése. Dukrét Géza nem csak kitűnő szervező volt, de személyes példamutatásával, határtalan munkabíráásával maga után vonzotta a többieket is. Tavasszal évente szervezett egynapos konferenciát, ősszel pedig háromnapos vándorkonferenciát, változó helyszíneken, fáradhatatlan főszervezőként. 1994-ben évben indította el a *Partium* című honismereti folyóiratot, s 1997-ben a Partiumi Füzetek sorozatot, amelynek 93 kötete jelent meg, mely sorozatnak ő volt a szerkesztője. Sorozaton kívül az ő szerkesztésében 23 kötet látott napvilágot.

Kilenc önálló kötete jelent meg – helytörténet, honismeret, műemlékvédelem témakörben – a Hegyközségről, a bihari turizmusról, Siter történetéről, Micske református templomáról, a Bihari értéktárról. A Bihar megyei emlékművekről és emléktáblákról három könyve jelent meg. Több kiadvány társszerzője (Nagyvárad és Bihar megye épített öröksége, Nagyvárad városismertető, Püspökfürdő stb.) és több mint 600 írást jelentetett meg különböző újságokban, folyóiratokban.

Dukrét Géza néprajzi munkássága is jelentős. Mint a Kriza János Néprajzi Társaság tagja néprajzi dolgozatait hazai és külföldi szaklapokban publikálta. Évtizedek alatt egy kis „magánmúzeumot” gyűjtött össze néprajzi tárgyakból.

A Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság bevonásával létrehozta a Bihar Megyei Magyar Értéktár Bizottságot.

Állandó tagja a Varadinum kuratóriumának, 1996-ban részt vett a Magyar Reformátusok Világtalálkozójának nagyváradi megszervezésében. Gazdag kapcsolatteremtő és kapcsolatápoló tevékenységet fejtett ki a hazai és külföldi társszervezetekkel, amelyeket

még felsorolni is nehéz volna – soknak tagja, vagy tiszteletbeli tagja is volt egyben –, konferenciákon, szemináriumokon vett részt, ezáltal is erősítve a PBMET elismertségét.

Közéletünk fáradhatatlan, lelkes munkásaként saját egészségét sem kímélve, olyan sikerekben gazdag, eredményes munkásságot fejtett ki, amelyre csak a kivételesen elhivatott emberek képesek. Ennek elismeréseként Dukrét Gézát számos díjjal tüntették ki: Pro Partium-díj, Fényes Elek-díj, Tavasz Sándor-díj, Orbán Balázs-díj, Schönvisner István-emlékérem, Podmaniczky-díj, Kós Károly-díj, Sebestyén Gyula-emlékérem, Debreceni László-emlékérem, Gróf Mikó-emlékérem, EMKE Kun Kocsárd-díj, Bél Mátyás – Notitia Hungariae-emlékérem, Rimanóczy-díj, ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Emlékérme, Ezüstfenyő-díj, EMKE Életműdíj és tiszteletbeli tagság, Bocskai István-díj.

Köszönjük ezt a drága örökséget, a kitartó és elkötelezett munkát, a tanítást az ÉRTÉKEK tiszteletére, mentésére és továbbadására.

Isten veled, Elnök úr!

Nyugodj békében, Géza!

A Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság tagsága nevében

Voiticsek Ilona

Búcsú Dukrét Géza Tanár Úrtól

Tisztelt Elnök Úr, tisztelt Tanár Úr, kedves városvédő barátunk, kedves Géza!

1998-ban, a sarmasági honsimereti konferencián, mint az akkor még regnáló Országos Műemlékvédelmi Hivatal küldöttei találkozhattunk Veled, veletek először. Úgy emlékszem, az első szünet vége felé érkeztünk...

Harsány felszólításra, mindenki sietett a templomba. Gondoltuk, szigorú az osztályfőnök úr, nem is foglalkoztunk sokat az ismerkedéssel, igyekeztünk mi is... Persze nem kerülhettük el Tanár úr figyelmét, megtörtént bemutatásunka konferencia folytatását megelőzően.

Aztán sorban következtek a nagy felkészültségről, hozzáértésről tanúskodó előadások, diavetítések, esetenként hozzászólások... Mindez a református templomban.

Hihetetlen, lélekbemarkoló élmény volt akkor számunkra...

Azóta több mint negyedszázad telt el. Partiumi és magyarországi konferenciák, tanulmányi kirándulások, baráti találkozások, kiállítások során követhettük nyomon azt a hallatlan céltudatos, elkötelezett, hazaszeretett fűtötte szervező, integráló tevékenységet, mely a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottságot (későbbiekben Társaság) létrehozta, életben tartotta, tagjait folyamatos alkotómunkára serkentette. Dukrét Géza elnök úr volt a sohasem pihenő motor, az „Alkotó”, aki közben a működés minden mozzanatát dokumentálta, szerkesztve közzétette.

S ugye, az alkotó nem pihent, helytörténeti, honismereti, műemlékvédelmi, néprajzi témakörökben sokszáz publikációt, az általa szerkesztett 23 mellett, 9 önálló kötetet jelentetett meg...

A nemzeti kulturális örökség védelmével foglalkozó valamennyi magyar állami és szakmai, civil szervezettel kapcsolatot teremtett határon innen és túl.

Bennünket, műemlékes kollégáimat, Ráday Mihályt, a Város- és Faluvédők Szövetségének alapítóját, később elnökét, az ICOMOS MNB tagjait, barátainkat mindig nagy szeretettel, barátsággal fogadott.

Felejthetetlenek az ICOMOS MNB Népi Építészeti Szakbizottsága kétévenkénti békési tanácskozása keretében a Tanár Úr által vezetett partiumi és bánsági tanulmányutak, melyek során többszáz magyarországi szakember ismerhette meg a Partium és a Bánság rejtett kincsként feltároló épített örökségét.

Kedves Géza!

Őrangyalod, feleséged Aranka gondos és féltő, mindenben támogató védelme mellett több emberöltőnyi feladatot teljesítettél.

A Társaság tagjai kitaposott úton folytathatják a munkát.

Kollégáim, a Ráday Mihály Város- és Faluvédő Szövetség, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület tagjai nevében is köszönöm, hogy megtiszteltél bennünket barátsággal.

Megőrizzük emlékedet.

Pihenj békében!

Széphegyi László

a Ráday Mihály Város- és Faluvédő Szövetség elnöke

Fiatal Műemlékvédők Fóruma

2025. március 13-15.

Tokaj-Hegyalja – műemlék és környezete

Program tervezet

2025. március 13. csütörtök

Helyszín: Tokaj-Hegyalja Egyetem (THE) Borostyán épület, Sárospatak, Szent Erzsébet u. 30.

Levezető elnök: Molnár Péter

10.00 – 10.20 Köszöntők:

Kéri Szabolcs rektor, Tokaj-Hegyalja Egyetem

Farkas Szabolcs polgármester, Sárospatak

Szamosvölgyi Péter polgármester, Sátoraljaújhely

Veöreös András elnök, ICOMOS MNBE

10.20 – 10.50 Nagy Gergely: *Bevezető előadás, világörökség, történeti táj*

10.50 – 11.20 Ringer István: *Tokaj-Hegyalja története, régészeti emlékei*

11.20 – 11.50 Csima Péter: *A történeti táj védelme Tokaj-Hegyalján*

11.50 – 12.20 Arnóth Ádám: *Tokaj-Hegyalja műemléki értékei*

12.20 – 12.50 Erhardt Gábor: *A mai építészeti helyzet Tokaj-Hegyalján*

13.15 ICOMOS-díjas helyreállítások – kiállításmegnyitó a Vármúzeum Látványtárában

15.10 – 18.50 *Szakmai bejárás*

2025.március 14., péntek

Tanulmányi kirándulás - Bodrogkeresztúr, r. k. templom, Bodrogkeresztúr, Fülek Pincészet, Tokaj, belváros, Tokaji Múzeum és Világörökségi Bormúzeum, Tarcál, Tokaji Borvidék Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, Mezőzombor Disznókő Borászat, Mád, zsinagóga

19.00-21.00 Vacsora: Hercegkút, Borpavilon Látogatóközpont

2025. március 15., szombat

Tanulmányi kirándulás - Füzérradvány, Károlyi Kastély, Széphalom, Kazinczy Emlékkert, Bortemplom

[A jelentkezési lap elérhető ide kattintva.](#)

55. RAMNYE és ICOMOS Summer University Forum

2025. július 6-10.

- save the date, call for abstracts -

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület együttműködve az ICOMOS University Forum-mal, a Széchenyi István Egyetemmel, az Óbudai Egyetemmel, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építésztechnológiai Karával és a Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai Karával **2025. július 6-10. között** rendezi meg az **55. Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetemet**.

A nyári egyetem központi témája a **műemlék és környezete**, melyet három területen közelítünk meg:

- Népi építészeti örökség. Helyszín: Dél-Dunántúl
- Kastélyok hasznosítása. Helyszín: Nyugat-Dunántúl
- Ipari örökség. Helyszín: Észak-Magyarország

A nyári egyetem helyszíne Budapest, munkanyelve az angol, tervezett programja a következő:

Első nap

- Budapest világörökségi helyszín bejárása, délután köszöntők, nyitó fogadás

Második nap

- Plenáris előadások
- Délután műhelymunka csoportok megalakítása, műhelymunka megkezdése
- Este kulturális program

Harmadik nap

- Vezetett tanulmányi kirándulás a három workshop helyszínre

Negyedik nap

Szekcióülések: a workshop helyszínek bemutatása, műhelymunka

- A résztvevő fiatalok előadásai az egyes témákhoz kapcsolódóan
- Este kulturális program

Ötödik nap

- Délelőtti műhelymunka
- Délután műhelymunka eredményeinek bemutatása, diplomaosztó, záróvacsora

Várjuk azok jelentkezését, akik szívesen vesznek részt a programon, ahol hazai és nemzetközi szakmai kapcsolatok építésére, szakmai ismeretek bővítésére van lehetőség.

Azok, akik a három témához kapcsolódóan saját szakmai tapasztalattal rendelkeznek, és ezt szívesen megosztják a többiekkel, a szekcióülések keretében mutathatják be előadásukat. Előadásra a tervezett előadás címevel és legfeljebb 8000 karakter terjedelmű, angol nyelvű összefoglalójával lehet 2025. március 15-ig.

A nyári egyetem anyagából nyomtatott és elektronikus kiadvány készül, melyben lehetőség nyílik az előadások írott formában való publikálására.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága 2025-ben is kiadja a Möller István Emlékérmét:

F E L H Í V Á S

a 2024-es Möller István Emlékérem adományozására

- Az Emlékérem – évente egy – olyan személynek adományozható, aki jelentős mértékben hozzájárult a magyarországi, valamint az országhatáron kívüli, a magyar kultúrkörhöz tartozó műemlékek, építészeti örökség fennmaradásának biztosításához, szolgálta tudományos, oktatási, publikációs tevékenységével a műemlékek, az építészeti örökség vagy a műemlékvédelem érdekeit.
- Az Emlékérem adományozásának nem feltétele az ICOMOS tagság, de azonos érdemű jelöltek esetén az előnynek minősül.
- Posztumusz Emlékérem nem adományozható.

Kérjük, hogy az indoklással alátámasztott javaslatokat

2025. március 15-ig írásban juttassák el Nemzeti Bizottságunkhoz:

email: secretariat@icomos.hu

postacím: H-1113 Budapest, Daróczi út 3

Telefon: +36 70 709 0813 +36 30 439 2063

A javaslatokat hat tagú bizottság bírálja el.

A Möller István Emlékérem Bizottság tagjai 2022-től 2025-ig:

Fejérdy Tamás, Janotti Judit, Klaniczay Péter, Máté Zsolt, Schönerné Pusztai Ilona, Dr. Vukov Konstantin

Eddigi díjazottak:

2023: Szebeni Nándor 2022: Mezős Tamás. 2021: Máté Zsolt. 2020: Prokopp Mária. 2019: Visy Zsolt,
- Rendkívüli Möller István Emlékérem: Klaniczay Péter. 2018: Lampert Rózsa Hajnalka, - Nemzetközi
Möller István Emlékérem: Bogusław Szmygin. 2017: Káldi Gyula. 2016: Schönerné Pusztai Ilona. 2015: Dr.
Gerőné Dr. Sándor Mária. 2014: Valter Ilona. 2013: Harsányiné Vladár Ágnes, - Nemzetközi Möller István
Emlékérem: Wilfried Lipp. 2012: Clevené C.Harrach Erzsébet. 2011: Tahi-Tóth Nándorné, - Rendkívüli
Möller István Emlékérem: Winkler Gábor. 2010: Ágostházi László DLA. 2009: Balogné Ormos Ilona,
- Jubileumi Möller István Emlékérem: H. Nándori Klára, Dávid Ferenc, Radványi György, - Nemzetközi Möller
István Emlékérem: Szabó Bálint. 2008: Szabó László, - Nemzetközi Möller István Emlékérem: Alexander
Balega. 2007: Dragonits Tamás. 2006: Vukov Konstantin. 2005: Koppány Tibor. 2004: Örsi Károly.
2003: Fejérdy Tamás, - Nemzetközi Möller István Emlékérem: Christoph Machat. 2002: Détsy Mihály.
2001: Zádor Mihály. 2000: Román András. 1999: Horler Miklós. 1998: Szakál Ernő.

Előjegyezhető 2025. évi programjaink

2025. március 13-15.	Fiatal Műemlékvédők Fóruma, Műemlék és táj – konferencia és szakmai kirándulás, Tokaj-hegyalja
2025. április 24.	Műemléki Világnap, Székesfehérvár
2025. május 23.	ICOMOS Közgyűlés, BME
2025. július 6-10.	55. RAMNYE – nemzetközi műemlékvédelmi nyári egyetem
2025. szeptember 20-21.	Kulturális Örökség Napjai
2025. október 16-18.	Országos Műemléki Konferencia

Idén is kérjük a műemlékvédelem minden barátját, hogy személyi jövedelemadója 1% - ával támogassa az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságot.

Elnevezés: ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület

Adószám: 18083897-1-43

Felajánlását köszönjük!

**ICOMOS Híradó,
a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei**
Szerkesztőség: H-1113 Budapest, Daróczi út 1-3
Telefon: +36 70 709 0813, +36 30 439 2063
E-mail: secretariat@icomos.hu
Honlap: www.icomos.hu
Kiadja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága
Felelős kiadó: Dr. Veöreös András

HU ISSN 2062-4964 (Nyomtatott)

HU ISSN 2062-4972 (Online)

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság egyéni és jogi tagságával járó előnyök:
- informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi híreiről, eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb.
- az ICOMOS elektronikus körlevelek, az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén
- ingyenes vagy kedvezményes belépésre jogosító tagsági kártya a világ számos múzeumába, műemlékébe, romterületére
- az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata